

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje - Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028–)

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: E-kirje - Ennakkovaikuttaminen tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen (2028–) (E 31/2024 vp): Maa- ja metsätalousvaliokuntaan on saapunut jatkokirjelmä EJ 2/2025 vp - E 31/2024 vp mahdollisia toimenpiteitä varten. Määräaika 3.6.2025.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- EU-asioiden alivaltiosihteeri Satu Keskinen, valtioneuvoston kanslia
- budjettineuvos Vesa Kulmala, valtiovarainministeriö
- maatalousneuvos Ahti Hirvonen, maa- ja metsätalousministeriö
- aluekehitysjohtaja Johanna Osenius, työ- ja elinkeinoministeriö

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Keski-Suomen liitto
- Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
- Lapin liitto
- Pohjois-Pohjanmaan liitto
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Svenska lantbruksproducenternas centralförbund SLC rf
- Suomen Kylät ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:

- Maitoyrittäjät ry

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

VALTIONEUVOSTON JATKOKIRJELMÄ

Ehdotus

Käsittelyvaihe ja taustaa EJ 2/2025 vp

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehukseen (MFF) on muodostettu huhtikuussa 2024 valtioneuvoston selvityksessä E 31/2024, jossa on määritelty ennakkovaikuttamiskannat mm. rahoituskehysten kokonaistason ja EU:n omien varojen järjestelmän osalta. Tässä muistiossa kuvataan viimeisintä tilannetta tulevan rahoituskehysten valmistelun osalta ja tarkennetaan Suomen keskeisimpiä kantoja ennakkovaikuttamisen viimevaiheeseen.

Suomen pääprioriteetit komission vuoden 2025 työohjelmaan on linjattu valtioneuvoston selvityksessä E 7/2025 vp maaliskuussa 2025 ja EU:n monivuotinen rahoituskehys (2028-) on yksi valtioneuvoston ennakkovaikuttamisen pääprioriteeteista.

Suomi oli yksi ensimmäisistä jäsenvaltioista, joka muodosti tulevan rahoituskehysten kokonaisuutta koskevia kantoja jo keväällä 2024. Tämä on mahdollistanut tehokkaan ja oikea-aikaisen ennakkovaikuttamisen niin poliittisella kuin virkatasolla komission suuntaan. Ennakkovaikuttamistyö tiivistyi uuden komission aloitettua työnsä joulukuussa 2024. Lisäksi säännöllinen virkataso-yhteistyö samanmielisten jäsenvaltioiden kesken on myös tiivistynyt vuonna 2025.

Komissio antoi 11.2.2025 tiedonannon tiekartasta kohti tulevaa EU:n monivuotista rahoituskehystä. Tiedonannossa komissio selkeytti yleisellä tasolla ajatteluaan käynnissä olevaa MFF-ehdotuksen rakenteen sekä sisällön valmistelutilanteen osalta.

Ennakkotietojen mukaan komissio antaa tulevaa EU:n monivuotista rahoituskehystä koskevan ehdotuksensa heinäkuussa. Tähän ehdotukseen sisältyisi todennäköisesti kaikki tulevaa rahoituskehystä koskevat ehdotukset. Tavanomaisesti sektorikohtaiset ehdotukset on annettu vasta syksyllä. Valtioneuvoston kannanmuodostus ehdotuksiin tapahtuu viipymättä ehdotusten antamisen jälkeen alkusyksystä.

Valtioneuvoston kanta

Hallitusohjelman mukaisesti Suomi katsoo, että EU-budjetin taso tulee säilyttää kohtuullisena välttämättä Suomen nettomaksuosuuden kasvua.

Suomi pitää tärkeänä, että tulevaa rahoituskehystä tarkastellaan kokonaisuutena.

Suomi pitää välttämättömänä EU-rahoituksen painopisteiden priorisointia. Suomi katsoo, että varoja tulisi kohdentaa nykyistä vahvemmin valittujen strategisten prioriteettien mukaisesti. Lisäksi on tärkeää varmistaa EU-rahoituksen nykyistä vahvempi yksityistä rahoitusta vivuttava vaikutus.

Käytäessä keskustelua tulevasta rahoituskehuksesta ja siihen liittyvistä sektorikohtaisista uudistamistarpeista, Suomi korostaa neuvoston vahvaa roolia.

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

Elpymisväline oli poikkeuksellinen ja kertaluonteinen ratkaisu, eikä järjestely toimi ennakkotauksena.

Tuleva monivuotinen rahoituskehys ehdotus (2028-)

Suomi pitää tärkeänä EU-rahoitusohjelmien uudistamista vastaamaan paremmin EU:n tulevia haasteita. Osana tulevaa rahoituskehystä Suomi suhtautuu avoimesti tulosperusteisten mallien tarkastelemiseen rahoituksen eurooppalaisen vaikuttavuuden vahvistamiseksi. Lisäksi on tärkeää varmistaa EU-rahoituksen nykyistä vahvempi yksityistä rahoitusta vivuttava vaikutus.

Osana ennakkovaikuttamista Suomi tukee kehyksen rakenteen yksinkertaistamista ja rahoitusohjelmien määrän vähentämistä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi kokonaisuuksiksi. Suomen läpileikkaavana tavoitteena on, että EU-rahoituksen toimeenpanosta ja valvonnasta johtuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tulisi vähentää.

Lisäksi Suomi korostaa, että muuttuvassa toimintaympäristössä rahoituskehyksen joustavuutta tulisi lisätä, jotta kehyskauden aikana kyettäisiin oikea-aikaisesti ja tehokkaasti vastaamaan mahdollisiin kriiseihin ja muihin ennakoimattomiin tarpeisiin, mukaan lukien mahdollisten uusien painopisteiden rahoittaminen.

Osana ennakkovaikuttamista Suomi katsoo, että etenkin jäsenvaltioille suoraan kohdistuvan rahoituksen tulosperusteisuus vahvistaisi EU-rahoituksen vaikuttavuutta varsinkin investoinneissa sekä toisi mahdollisia tehokkuushyötyjä EU-varojen toimeenpanossa. Suomi kiinnittää erityistä huomiota tulosperusteisuuden käytännön toimivuuden haasteisiin, etenkin asetettavien tavoitteiden mitattavuuden ja niiden läpinäkyvyyden sekä hallinnollisen taakan osalta. Suomelle on keskeistä, että tulevaan rahoituskehykseen ja siihen kytkeytyvään muuhunkin EU-rahoitukseen sovelletaan mahdollisimman vahvaa ja vähintäänkin nykyistä vastaavaa ehdollisuutta, kuten oikeusvaltioperiaatteen noudattamiseen kytkeytyvä ehdollisuus. Unionin taloudellisten etujen tehokas suojaaminen on olennaista. Osana tulevan EU-rahoituksen ehdollisuuden vahvistamista, Suomi on avoin tarkastelemaan mahdollisia erilaisia vaihtoehtoja, joilla luotaisiin yhteys EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteiden ja niihin kytkeytyvän EU-rahoituksen välille.

Suomi katsoo, että rahoituskehyksellä tulisi jatkossakin tukea EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että ennallistamisasetuksen toimeenpanoon kohdennettaisiin nykyistä enemmän rahoitusta tulevassa rahoituskehyksessä. Kuten nykyiselläänkin, ennallistamistoimien EU-rahoituksessa tulisi olla mahdollista hyödyntää laajaalaisesti eri välineitä. Suomi korostaa, että rahoituskehyksellä tulee jatkossakin edistää sukupuolten tasa-arvoa EU:ssa.

Ennakkovaikuttamisen viime vaiheessa ja etenkin tulevissa rahoituskehysneuvotteluissa tulisi arvioida kokonaisvaltaisesti ja strategisesti Suomen tavoitteita sekä niiden merkitystä Suomen kokonaissaantojen ja maksujen näkökulmasta. Erityistä huomiota tulisi kiinnittää Suomen ainutkertaiseen asemaan itäisenä ulkorajavaltiona ja samalla EU-budjetin nettomaksajana.

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

Maatalouspolitiikka

Suomi korostaa, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavalla tavalla unionin kaikissa jäsenvaltioissa.

Suomi tavoittelee yhteisen maatalouspolitiikan kokonaisuuden osalta mahdollisimman korkeaa saantoa, sillä luonnonolosuhteet ovat Suomessa epäedulliset verrattuna muihin jäsenvaltioihin.

Suomi tunnistaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksen kansallisen merkityksen ja suhtautuu avoimesti erilaisiin rahoitusratkaisuihin maatalousrahoituksen uudistamiseksi, esimerkiksi hyödyntämällä kansallisia osarahoitusosuuksia myös I pilarissa säilyttämään suorien tukien taso tuensaajien näkökulmasta. Mahdollisten kansallisten osarahoitusosuuksien tulee perustua jäsenvaltioille yhteisiin sääntöihin ja periaatteisiin, jotta kilpailu sisämarkkinoilla ei vääristy.

Suomi korostaa, että EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa tulisi olla riittävät erityisjärjestelyt, jotka mahdollistaisivat kannattavan ja kestäväen tuotannon jatkumisen Suomen kaltaisessa luonnonolosuhteiltaan haastavassa maassa. Ruoantuotannon turvaaminen on tärkeää myös huoltovarmuuden näkökulmasta.

Lisäksi Suomi pitää tärkeänä edistää perheviljelmäpohjaista maataloutta osana tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa.

Ennakkovaikuttamisen osana Suomi on valmis tarkastelemaan avoimesti erilaisia malleja rahoitusrakenteen ja ohjelmamallien uudistamiseksi EU:n tulevan maatalousrahoituksen osalta, huomioiden kuitenkin yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet.

Suomi katsoo, että mahdollisessa uudessa rahoitusrakenteessa viljelijöiden tulonmuodostukseen keskeisesti vaikuttavat tuet tulisi ensisijaisesti säilyttää omana kokonaisuutenaan niiden ollessa Suomessa merkittävä viljelijöiden tulotasoa ja tuotantoa ylläpitävä tekijä. Viljelijöiden tulotason näkökulmasta maaseudun nykyisten kehittämistoimenpiteiden Suomelle tärkeitä elementtejä ovat luonnonhaittakorvaus, maatalouden ympäristö- ja ilmastokorvaukset, eläinten hyvinvoinnin tuki, luonnonmukaisen tuotannon edistämisen tuki ja maatalouden investointien tukeminen. Lisäksi Suomen tavoitteena on, että nuorten viljelijöiden tukea ja omistajanvaihdoksiin kannustavia toimia vahvistettaisiin.

Suomen ennakkovaikuttamistavoitteena on, että suoria tukia kohdennettaisiin nykyistä vahvemmin aktiivisille tuottajille esimerkiksi kasvattamalla tuotantoon sidottujen tukien osuutta.

Kilpailukyky

Suomi katsoo, että strategista kilpailukykyä tukevien ohjelmien yhdistäminen yhdeksi laajaksi kokonaisuudeksi voisi parhaimmillaan tehostaa EU-rahoitusta. Suomelle on kuitenkin ensisijaista, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen säilyminen avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvana EU-rahoituksena turvataan. Myös riittävät panostukset Erasmus+:n kaltaisiin ohjelmiin tukisivat osaltaan Euroopan kilpailukykyä.

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

Suomi katsoo, että tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen osuutta kehyksessä tulisi kasvattaa Suomen saadessa näistä ohjelmista ja välineistä huomattavasti enemmän suhteessa mak-suosuuteensa. Suomi katsoo, että kaksikäyttötarkoituksiin kohdistuvaa TKI-rahoitusta tulisi painottaa laajasti rahoituskehyksessä.

Suomi pitää nykyistä lainatakauksiin perustuvaa InvestEU-välinettä tarkoituksenmukaisena sen hyödyttäessä erityisesti suomalaisia pieniä ja keskisuuria yrityksiä ja katsoo, että sen rahoitustakauksen osuutta kehyksessä tulisi kasvattaa merkittävästi riittävän yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi.

Suomi ei pidä tarkoituksenmukaisena EU:n tutkimus- ja innovaatorahoituksen kohdistamista eri jäsenvaltioiden kansallisten tutkimus- ja innovaatiojärjestelmien kehittyneisyysasteiden tasaamiseen (nk. widening -toimet). Suomen näkemyksen mukaan jäsenvaltioiden EU:n kehittyneisyyserojen tasaamiseen tulisi vastata ensisijaisesti koheesiopolitiikan keinoin.

Avoimeen kilpailuun ja korkeaan laatuun perustuvaa tutkimus-, kehittämis- ja innovaatorahoitusta tulisi kohdentaa nykyistä tehokkaammin innovaatioketjujen nopeuttamiseen ja sujuvoittamiseen perustutkimuksesta aina innovaatioiden ja teknologioiden laaja-alaiseen käyttöönottoon mukaan lukien teollistaminen.

Suomelle on keskeisintä, että tulevaa tutkimus- ja innovaatorahoitusta painotettaisiin erityisesti vaiheeseen, jossa keskitytään tutkimustulosten ja innovaatioiden skaalaamiseen, hyödyntämiseen ja kaupallistamiseen (etenkin nykyinen Horisontti Eurooppa-ohjelman Pilari II), joka on EU:ssa nykyisellään keskeinen haaste. Suomelle on keskeistä varmistaa toimien tasapainoinen vaikuttavuus niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä.

Suomi pitää tekoälyratkaisuja, suurteho- ja kvanttilaskentaa, siruteknologiaa sekä 6G-tekno-logiaa keskeisinä murrosteknologioina, joita tulisi tukea tulevassa rahoituksessa. EU:n rahoituksella tulisi myös vahvistaa ja edelleen kehittää EU:n globaalia johtajuutta kiertoja biotaloudessa sekä biopohjaisissa ratkaisuissa.

Osana Euroopan strategisen kilpailukyyn vahvistamista Suomi korostaa panostuksia digitalisointiin ja puhdasta siirtymää edistäviin toimiin.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena puolustustutkimuksen ja -kehittämisen sisällyttämistä osaksi tulevaa TKI-rahoituksen kokonaisuutta.

Suomi pitää tärkeänä, että EU:n tulevassa tutkimus- ja innovaatio- ja kilpailukykyrahoituksessa tulisi rahoittaa läpileikkaavasti kaksikäyttöhankkeita sekä hankkeita, jotka edistäisivät kriisinkes-tävyyttä, kyberturvallisuutta ja yleistä varautumista.

Suomi pitää keskeisenä, että InvestEU:n kaltaista rahoitusmallia hyödynnettäisiin nykyistä laa-jemmin pääomasijoituksiin, jotka kohdistuisivat alkaviin- ja skaalausvaiheen yrityksiin. Näin vahvistettaisiin yritysten riskirahoituksen saatavuutta innovaatioiden kehittämiseksi ja edelleen kasvun mahdollistamiseksi. Suomen katsoo, että IPCEI-hankkeita tulisi jatkossakin rahoittaa en-

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

sisijaisesti osallistuvien jäsenvaltioiden toimesta. Suomen tavoitteena on, että rahoitus perustuisi avoimeen kilpailuun ja hankkeiden korkeaan laatuun.

Koheesiopolitiikka

Alueellisen koheesion edetessä tarve EU:n yhteiselle koheesiorahoitukselle vähenee.

Arvioitaessa koheesiorahoituksen merkitystä osana rahoituskehystä tulee huomioida Suomen huomattava nettomaksu koheesiopolitiikan välineisiin.

Suomi korostaa vakiintuneesti kansallisen osarahoituksen merkitystä koheesiopolitiikan rahoittamisessa.

Tulevassa koheesiopolitiikassa tulisi kohdistaa Itä-Suomen ulkoraja-alueille erityisrahoitusta johtuen EU:n muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen aiheuttamista näiden alueiden vakavista sosio-ekonomisista haasteista.

Lisäksi Suomi katsoo, että nykyisistä koheesiopolitiikan varojenjakokriteereistä syrjäinen ja pohjoinen sijainti, muuttoliike sekä harva-asutus ja pitkät etäisyydet ovat jatkossakin Suomelle keskeisiä.

Tavoiteltaessa koheesiorahoituksen osuuden alentumista Suomi korostaa sisällöllisen priorisoinnin välttämättömyyttä.

Tulevan koheesiopolitiikan sisällöllisten painopisteiden osalta Suomi korostaa EU:n strategista kilpailukykyä ja EU:n kokonaisturvallisuutta. Tulevalla koheesiopolitiikalla tulisi erityisesti vastata myös uusiin EU:n laajuisiin vakaviin haasteisiin. Myös koheesiorahoituksen varojenjakokriteerejä tulisi uudistaa edistämään näitä tavoitteita.

Strategisen kilpailukyvyn näkökulmasta ennakkovaikuttamistyössä tulee erityisesti painottaa koheesiopolitiikan välineiden soveltamista innovaatioihin, puhtaaseen siirtymään ja osaamisen kehittämiseen. Suomi tunnistaa rakenteellisten uudistusten merkityksen osana alueiden elinvoiman ja elinkeinorakenteen uudistamista, uusien investointien mahdollistamista ja kilpailukyvyn vahvistamista.

Osana EU:n kokonaisturvallisuuden edistämistä Suomi katsoo, että tulevan koheesiopolitiikan yleisissä painopisteissä tulisi huomioida EU:n itäisten ulkoraja-alueiden merkittävästi muuttunut toimintaympäristö.

Lisäksi kokonaisturvallisuuden näkökulmasta Suomelle on keskeistä korostaa kaksikäyttö- ja puolustusulottuvuutta osana tulevan koheesiopolitiikan toimia.

Suomi korostaa jäsenvaltioiden ja unionin välistä toimivallan jakoa EU:n koheesiopolitiikan uudistamisessa eikä siten pidä perusteltuna asumispolitiikkaan tai kansalliseen sosiaaliturvaan liittyvien kysymysten kytkemistä siihen.

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

Koheesiorahoituksen nykyisten varojenjakokriteerien osalta Suomi tunnistaa harvan asutuksen ja muuttoliikekriteerien merkityksen Suomen kannalta. Lisäksi pohjoisten harvaan asuttujen alueiden NSPA-erityisrahoitus on Suomen koheesiorahoituksen kokonaissaannon kannalta erityisen merkityksellinen.

Suomi korostaa kuitenkin tarvetta varojenjakokriteerien uudistamiseen myös vastaamaan EU:n uusia haasteita. Suomi arvioi koheesiorahoituksen varojenjakokriteerejä Suomen kokonaisedun näkökulmasta.

Osana ennakkovaikuttamista Suomi tarkastelee mahdollista uutta EU:n itäisiin ulkorajaalueisiin liittyvää kriteeriä ja sen edullisuutta Suomelle nettomaksuaseman näkökulmasta.

Osana ennakkovaikuttamista Suomi katsoo, että väestön ikääntymiseen liittyvää varojenjakokriteeriä tulisi tarkastella mahdollisena uutena kriteerinä.

Ukrainan tuki

Ukrainan taloudellisen tuen osalta Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille, mutta pitää nykyistä rahoituskehysten ulkopuolista Ukrainan tukivälinettä tai sitä vastaavaa järjestelyä tarkoituksenmukaisena mallina pidempiaikaisen tuen kanavoimiseksi Ukrainalle.

Huomioiden perussopimusten asettamat rajoitukset, Suomi pitää Euroopan rauhanrahastoa tai sitä vastaavaa järjestelyä keskeisenä välineenä EU:n jäsenvaltioiden Ukrainalle myöntämän sotilaallisen ja puolustuksellisen tuen mahdollistamiseksi.

Suomi sitoutuu vahvasti tukemaan Ukrainan tulevaa jälleenrakentamista korostaen EUrahoituksen roolia yhdessä kansainvälisten kumppanien ja rahoituslaitosten tarjoaman rahoituksen kanssa.

Suomen ennakkovaikuttamiskantoja on muodostettu ReArm Europe -suunnitelmaa koskevassa selvityksessä (E 21/2025 vp.):

Suomi on avoin erilaisille rahoitusratkaisuille Ukrainan tukemiseksi ja siihen kytkeytyen Euroopan kokonaisturvallisuuden vahvistamiseksi.

Suomi pitää tärkeänä EU:n sotilaallisen tuen vahvistamista Ukrainalle.

Puolustus ja kokonaisturvallisuus

Suomi katsoo, että puolustuksen (ml. sotilaallinen liikkuvuus), kriisivarautumisen ja rajaturvallisuuden rahoituksen osuutta tulee kasvattaa huomattavasti nykyisestä suhteellisesti vähäisestä määrästä.

Suomen tavoitteena on, että nykyistä suurempi osuus rahoituksesta kohdennettaisiin puolustus- tutkimus- ja kehittämisvaiheen toimien tukemiseksi EU:ssa nykyisen Euroopan puolustusrahaston tai sitä vastaavan järjestelyn tapaan.

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

Osana tulevaa rahoituskehystä koskevaa ennakkovaikuttamistyötä Suomi voi tarkastella avoimesti Euroopan puolustusteollisuuden ohjelman rahoituksellisia elementtejä sekä muita mahdollisia ehdotuksia EU:n puolustusteollisen pohjan vahvistamiseksi. Suomen lähtökohtana kuitenkin on, että mahdollisen EU:n rahoitustuen tulisi olla laina- tai takausmuotoista yksityisen rahoituksen vipuvaikutuksen aikaansaamiseksi.

Osana EU:n kriisivarautumisen kehittämistä Suomi korostaa nykyisen rescEU-tyyppisen väliineen merkitystä ja jatkuvuuden turvaamista.

Suomi pitää välttämättömänä Euroopan puolustuskyvyn nopeaa vahvistamista erityisesti Venäjän muodostamaan pitkäaikaiseen uhkaan vastaamiseksi.

Suomi tukee puolustusrahoitusratkaisuja, joilla tosiasiallisesti vahvistettaisiin Euroopan puolustusta. Suomen tavoitteena on, että tukea suunnataan nimenomaisesti itäisen etulinjan maille, jolloin Suomi saavuttaa nettosaajan aseman tämän rahoituksen osalta.

Varautumisen osalta Suomi katsoo, että EU-rahoitusta tulisi olla mahdollista kohdentaa jäsenvaltioiden varautumistoimiin nykyistä laajemmin huomioiden kuitenkin jäsenvaltioiden ensisijainen toimivalta asiassa. Suomi kiinnittää erityistä huomiota EU-rahoituksella saavutettavaan Euroopan laajuiseen lisäarvoon varautumisen osalta.

Liikenne-rahoitus mukaan lukien sotilaallinen liikkuvuus

Suomi katsoo, että Euroopan liikenneinfrastruktuurin olisi jatkossa edistettävä entistä tehokkaammin liikenneverkon kaksikäyttöisyyttä, eli siviili- ja sotilasliikenteen tarpeiden huomioimista edistämällä unionin kokonaisturvallisuutta, erityisesti sotilaallista liikkuvuutta, huoltovarmuutta ja kriisinsietokykyä. Tämä edellyttäisi investointeja tukevaa EU-rahoitusta, jolla edistettäisiin liikenneverkon toimivuutta ja modernisointia.

Suomi pitää keskeisenä, että tulevassa rahoituskehyksessä sotilaallisen liikkuvuuden osuutta rahoituksesta kasvatettaisiin huomattavasti, huomioiden erityisesti Suomen asema muuttuneessa turvallisuusympäristössä EU:n ulkorajavaltiona.

Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevassa liikenne-rahoituksessa huomioidaan EU:n kokonaisturvallisuuteen ja puolustukseen liittyvät tarpeet. Rahoituksessa tulisi huomioida Suomen saavutettavuuteen ja asemaan EU:n ulkorajavaltiona liittyvät erityishaasteet.

Suomi painottaa erityisesti sotilaallista liikkuvuutta tulevan EU:n liikenne-rahoituksen keskeisenä prioriteettina. Sotilaallisen liikkuvuuden rahoitusta kohdennettaisiin Euroopan turvallisuuden ja puolustuksen kannalta kriittisimpiin kohteisiin, etenkin itäisen etulinjan maille.

Suomelle on erittäin tärkeää, että tulevalla rahoituksella voitaisiin vastata mahdollisimman laajasti sekä sotilaallisen liikkuvuuden kansallisiin että rajat ylittäviin tarpeisiin. Suomen keskeisin tavoite on, että tulevaa rahoitusta voitaisiin kohdentaa siirtymään yleiseurooppalaiseen raidelevyteen.

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

Suomi pitää perusteltuna sotilaallisen liikkuvuuden hankkeiden yhtenäistä ja erityisen korkeaa EU-rahoitusosuutta.

Lisäksi EU-rahoitusta tulisi kohdentaa myös jatkossa avoimeen kilpailuun pohjautuen jäsenvaltioiden merkittävimpiin liikenneverkkojen kehittämistarpeisiin eurooppalaisilla liikennekäytävillä, jäsenvaltioiden rajoilla sijaitsevien pistemäisten kohteiden sijaan.

EU:n strategisen kilpailukyvyyn ja päästövähennysten kannalta olisi tärkeää ohjata jatkossakin EU-rahoitusta liikenteen vähähiilistämiseen ja käyttövoimamurroksen edistämiseen.

Rajaturvallisuus ja itäisen ulkoraja-alueiden rahoitus

Suomi katsoo, että muuttoliikkeen EU-rahoitusta painotettaisiin erityisesti muuttoliikkeen sisäiseen hallintaan ja rajaturvallisuuden vahvistamiseen.

Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että tulevilla rahoituskehyskaudella muuttoliikkeen hallinnan rahoitusta olisi mahdollista kohdentaa myös fyysiseen ulkorajainfrastruktuuriin erityisesti välineellistetyn maahantulon ehkäisemiseksi.

Erillisenä laaja-alaisempana kysymyksenä Suomi tavoittelee erillistä, lähtökohtaisesti ei koheesiorahoitukseen perustuvaa erityisrahoitusta, jonka lähtökohtana olisivat Suomen itäisten raja-alueiden erityistarpeet.

Osana EU:n ulkorajojen vahvistamista tulisi tulevassa EU:n rajaturvallisuutta koskevassa rahoituksessa pyrkiä kasvattamaan maaulkorajojen pituuden merkitystä varojenjaossa.

Suomi katsoo, että monivuotisen rahoituskehysten tulisi nykyistä vahvemmin vastata myös muuttoliikkeen ulkoisen ulottuvuuden tarpeisiin, erityisesti palautusten tehostamiseen sekä innovatiivisten ratkaisujen kehittämiseen.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä monivuotisen rahoituskehysten uudistamisesta

Valiokunta on lausunut keväällä 2024 ennakkovaikuttamisesta tulevaan EU:n monivuotiseen rahoituskehukseen (2028-) (MmVL 8/2024 vp — E 31/2024 vp). Valtioneuvoston jatkokirjelmässä tarkennetaan Suomen keskeisimpiä kantoja ennakkovaikuttamisen viimeiseen vaiheeseen. Rahoituskehysten rakennetta ollaan uudistamassa. Valtioneuvoston jatkokirjelmän mukaan tuleva rahoituskehys voi mahdollisesti jakaantua ainakin kolmeen pääotsakkeeseen, joista ensimmäinen kattaa jäsenmaille suoraan kohdentuvan rahoituksen, toinen Euroopan kilpailukyvyyn tukemiseen kohdennettavan rahoituksen ja kolmas pääotsake EU:n ulkoisen toiminnan rahoituksen. Rahoituskehysten ensimmäiseen osaan sisältyy jäsenvaltiokohtainen maatalouden ja koheesiopoliitiikan rahoitus. Valiokunnan toimialaan kuuluvat erityisesti maa- ja metsätalous sekä maaseudun kehittäminen, mukaan lukien harvaan asuttu maaseutu ja saaristoalueet. Valiokunta keskittyy lausunnossaan erityisesti toimialaansa koskeviin näkökohtiin.

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

Valtioneuvoston jatkokirjelmä sisältää edelleen Suomen kannan päälinjat, joita ovat hallitusohjelman mukaisesti EU-budjetin tason säilyttäminen kohtuullisena välttämällä Suomen nettomak-suosuuden kasvua, kehyksen kokonaistarkastelu ja EU-rahoituksen painopisteiden priorisointi. Suomi katsoo, että varoja tulisi kohdentaa nykyistä vahvemmin valittujen strategisten prioriteet-tien mukaisesti. Lisäksi on tärkeää varmistaa EU-rahoituksen nykyistä vahvempi yksityistä ra-hoitusta vivuttava vaikutus. Suomen kanta korostaa edelleen EU:n toimintakykyä erilaisten krii-sien edessä ja tarvetta lisätä rahoituskehyksen joustavuutta kriisissä. Valiokunta yhtyy näihin läh-tökohtiin korostaen samalla maatalouden strategista merkitystä.

Ruoantuotanto, ruokajärjestelmän kestävyys ja maatalouden kriisinkestävyys tulee valiokunnan näkemyksen mukaan nostaa strategisiksi prioriteeteiksi. Valiokunta on aikaisemmassa ennako-vaikuttamista koskevassa lausunnossaan korostanut maatalouden merkitystä kokonaisturvalli-suuden kannalta ja todennut, että maataloutta on voitava harjoittaa kannattavasti sekä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla koko EU:n alueella. Valiokunnan mukaan elin-tarvike- ja energiaomavaraisuus ovat olennainen osa Euroopan kilpailukykyyn ja kokonaisturvalli-suuden vahvistamista (MmVL 8/2024 vp). Kalastus ja kalankasvatus ovat niin ikään elintarvi-keomavaraisuuden kannalta tärkeitä.

Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi tukee kehyksen rakenteen yksinkertaistamista ja rahoit-usohjelmien määrän vähentämistä yhdistämällä politiikkasektoreita ja ohjelmia laajemmiksi ko-konaisuusiksi. Valiokunta pitää yksinkertaistamista kannatettavana. Se kantaa kuitenkin huolta mahdollisesta kehityksestä, jossa rahoituskehyksen kokonaistaso laskee samalla kun rahoitustar-peet lisääntyvät ja maatalouden kokonaisrahoitus laskee uusien prioriteettien seurauksena. Valio-kunnan saamista lausunnoissa on tuotu esiin huoli kasvavista turvallisuuspolitiikan menoista, kansainvälisen kauppapolitiikan arvaamattomuudesta sekä EU:n laajentumisen vaikutuksista yhe-teiseen maatalouspolitiikkaan ja sen rahoitukseen. Valiokunta on tulevan maatalouspolitiikan lin-jauksia ja kansallista rahoitusta käsitellessään korostanut maatalouden ja ruoantuotannon merki-tystä osana kokonaisturvallisuutta (viimeksi MmVL 15/2025 vp — E 6/2025 vp ja MmVL 14/2025 vp — VNS 2/2025 vp). Valiokunta katsoo, että näitä näkökohtia tulee edelleen painottaa Suomen ennakkovaikuttamisessa.

Valtioneuvoston kannan mukaan etenkin jäsenvaltioille suoraan kohdistuvan rahoituksen tulos-perusteisuus vahvistaa EU-rahoituksen vaikuttavuutta varsinkin investoinneissa. Se tuo mahdol-lisia tehokkuushyötyjä EU-varojen toimeenpanossa. Kuitenkin valtioneuvoston kannassa kiinni-tetään huomiota tulosperusteisuuden käytännön toimivuuden haasteisiin. Tulosperusteisuuden haasteena nähdään etenkin asetettavien tavoitteiden mitattavuus ja läpinäkyvyys sekä hallinnol-linen taakka.

Valtioneuvoston mukaan Suomen läpileikkaavana tavoitteena on, että EU-rahoituksen toimeen-panosta ja valvonnasta johtuvaa hallinnollista taakkaa ja kustannuksia tulee vähentää. Valiokun-ta pitää tavoitetta erityisen kannatettavana toimialansa näkökulmasta. Samalla se toteaa, ettei sääntelytaakan ja siihen liittyvien kustannusten vähentämisellä voida täysin kompensoida mah-dollista maatalouden rahoituksen alenemista. Valiokunta kiinnittää huomiota kehitykseen, jossa maatalouspolitiikan yksinkertaistaminen on säännönmukaisesti johtanut tulkintojen kiristymi-seen varojen käytön valvonnassa (MmVL 15/2025 vp).

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

Horisontaalisena, useita politiikka-aloja koskevana kysymyksenä valiokunta nostaa elokuussa 2024 voimaantulleen EU:n ennallistamisasetuksen, jonka edellyttämiä ennallistamistoimia on mahdollista rahoittaa useista EU:n rahoitusohjelmista (muun muassa CAP-rahoitus, etenkin maaseudun kehittämisrahoitus, kalatalousrahasto, Euroopan aluekehitysrahasto, koheesiorahasto ja elpymis- ja palautumistukiväline). Valtioneuvoston jatkokirjelmässä tuodaan asianmukaisesti esiin, että Suomelle kohdistuu asukaslukuun suhteutettuna korkeimmat ennallistamistoimien kustannukset. Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi pitää tarkoituksenmukaisena, että ennallistamisasetuksen toimeenpanoon kohdennetaan nykyistä enemmän rahoitusta tulevassa rahoituskehityksessä. Ennallistamistoimien EU-rahoituksessa on voitava hyödyntää laaja-alaisesti eri välineitä. Valiokunta kannattaa lähtökohtaisesti ennallistamistoimien rahoittamista EU:n varoista. Valiokunta kiinnittää huomiota ennallistamisasetuksen tiukkoihin vaatimuksiin erityisesti Suomen kannalta. Suomen tulee EU:n tasolla vaikuttaa ennallistamisasetuksen vaatimusten ja niiden tulkintojen kohtuullistamiseen.

Valtioneuvoston kannan mukaan EU:n varoista tulee jatkossakin tukea EU:n ilmastotavoitteiden saavuttamista. Valiokunta toteaa, että valtioneuvoston jatkokirjelmässä ilmastomuutokseen liittyviä toimia on käsitelty lähinnä maatalouden ja koheesiorahoituksen yhteydessä. Tulevan maatalouspolitiikan suuntaviivoista saadaan tietoa vasta myöhemmin. Tässä vaiheessa on vaikea arvioida ilmastotoimien rahoituksen ja perusmaatalouden rahoituksen välistä suhdetta ja tulevia painotuksia. Valiokunta on useaan otteeseen korostanut, että maatalouden perustehtävä on ruoantuotanto ja ilmastotoimet tulee suhteuttaa tähän perustehtävään (viimeksi MmVL 15/2025 vp). Ilmastotoimet eivät sinänsä ole ristiriidassa maatalouden perustehtävän kanssa, vaan ne voivat parhaimmillaan auttaa ruoantuotantoa sopeutumaan muuttuviin ilmasto-olosuhteisiin. Ilmastomuutos korostaa pohjoismaisen ruoantuotannon globaalia merkitystä.

Maatalous ja maaseudun kehittäminen

Valtioneuvoston jatkokirjelmässä tuodaan esiin, että yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksen rakenteen osalta on vielä avoinna, kuuluvatko sekä suorat tulotuet (pilari I) että maaseudun kehittämisrahoitus (pilari II) ensimmäisen pääotsakkeen jäsenvaltiokohtaisten suunnitelmien alle. Nykyisin suorat tulotuet kohdistuvat suoraan maanviljelijöille, eikä niiden myöntämiseen liity harkintaa, vaan ne maksetaan edellytykset täyttävälle viljelijöille hakemusten ja valvontojen perusteella. Niiden tarkoituksena on taata viljelijöille tietty perustulotaso. Maaseudun kehittämisrahoitus kohdistuu tiettyä tavoitetta, kuten maatalouden rakennekehitystä, edistäviin tukiin. Maaseudun kehittämisrahoitukseen liittyy kansallinen osarahoitusosuus, ja sen vaikutus Suomen kokonaissaantoon on merkittävä.

Aikaisemman ennakkovaikuttamiskannan mukaan Suomi tunnistaa EU:n yhteisen maatalouspolitiikan rahoituksen kansallisen merkityksen ja suhtautuu avoimesti erilaisiin rahoitusratkaisuihin maatalousrahoituksen uudistamiseksi, esimerkiksi hyödyntämällä kansallisia osarahoitusosuuksia myös I pilarissa suorien tukien tason säilyttämiseksi tuensaajien näkökulmasta. Mahdollisten kansallisten osarahoitusosuuksien tulee perustua jäsenvaltioille yhteisiin sääntöihin ja periaatteisiin, jotta kilpailu sisämarkkinoilla ei vääristy. Valiokunta pitää välttämättömänä, että Suomen saanto maatalouden ja maaseudun kehittämisen varoista turvataan jatkossakin. Se on olennaista sekä Suomen nettomaksuosuuden kehityksen että ruoantuotannon jatkuvuuden kannalta. Rahoituksen turvaamiseen liittyen valiokunta pitää myös mahdollisena muun muassa siir-

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

tymistä EU:n kokonaan rahoittamista suorista tuista osarahoitteisiin tukijärjestelmiin ja tukien enimmäismäärien säätelyyn. Tämä ei saa vaarantaa Suomen maataloustukien saantoa ja tilojen kehitystä. (MmVL 8/2024 vp)

Valtioneuvoston jatkokirjelmässä Suomen kantaa täsmennetään siten, että EU:n yhteisessä maatalouspolitiikassa tulee olla riittävät erityisjärjestelyt, jotka mahdollistavat kannattavan ja kestävä tuotannon jatkumisen Suomen kaltaisessa luonnonolosuhteiltaan haastavassa maassa. Ruoantuotannon turvaaminen on tärkeää myös huoltovarmuuden näkökulmasta. Lisäksi Suomi pitää tärkeänä edistää perheviljelmäpohjaista maataloutta osana tulevaa yhteistä maatalouspolitiikkaa. Suomen tavoitteena on myös, että nuorten viljelijöiden tukea ja omistajanvaihdoksiin kannustavia toimia vahvistetaan. Nämä linjaukset ovat perusteltuja myös valiokunnan lausuntokäytännön valossa (MmVL 15/2025 vp). Sen mukaan valiokunta kannattaa tukien nykyistä vahvempaa kohdentamista EU:n epäsuotuisille alueille, eli koko Suomeen, sekä nuorille ja uusille tuottajille.

Täsmentyneen kannan mukaisesti Suomi on valmis tarkastelemaan avoimesti erilaisia malleja rahoitusrakenteen ja ohjelmamallien uudistamiseksi EU:n tulevan maatalousrahoituksen osalta, huomioiden kuitenkin yhteisen maatalouspolitiikan tavoitteet. Mahdollisessa uudessa rahoitusrakteessa viljelijöiden tulonmuodostukseen keskeisesti vaikuttavat tuet tulee ensisijaisesti säilyttää omana kokonaisuutenaan, sillä ne ovat Suomessa merkittävä ruoantuotantoa ja viljelijöiden tulotasoa ylläpitävä tekijä. Valiokunnan saamista lausunnoissa on tuotu esiin, että tulosperusteisessä mallissa maataloustuen maksaminen ei perustu toteutuneisiin kustannuksiin, vaan suunnitelmassa asetettujen tavoitteiden ja välitavoitteiden saavuttamiseen. Vastaava malli on ollut käytössä EU:n elpymis- ja palautumistukivälineen rahoituksen käytön suunnittelussa ja seurannassa. Nykyinen maatalouspolitiikan suunnittelujärjestelmä ei sellaisenaan sovellu tulosperusteisen mallin toteutukseen. Valiokunta katsoo, että maatalouden ja maaseudun kehittämisen rahoituksen osalta tulosperusteisuuteen on hyvä ottaa tarkemmin kantaa, kun tulevan maatalouspolitiikan suuntaviivoista saadaan lisää tietoa.

Tarkentuneen ennakkovaikuttamiskannan mukaan Suomen tavoitteena on, että suoraa tukia kohdennetaan nykyistä vahvemmin aktiivisille tuottajille esimerkiksi kasvattamalla tuotantoon sidottujen tukien osuutta. Valiokunnan saamista asiantuntijalausunnoissa tätä on kannatettu. Kanta saa tukea myös valiokunnan lausuntokäytännöstä, jonka mukaan valiokunta kannattaa tukien nykyistä vahvempaa kohdentamista aktiiviseen tuotantoon (MmVL 15/2025 vp). Tukien sitominen tuotantoon kuitenkin vaatii erilaisten vaihtoehtojen tarkastelua sen suhteen, mikä malli tuottaa Suomen kannalta edullisimman vaihtoehdon. Tarkastelussa on hyvä ottaa huomioon tukien toimeenpanosta johtuva sääntelytaakka ja epäsuotuisien olosuhteiden vaikutukset esimerkiksi viite-sadon määrittelyyn. Toteutuessaan ehdotetut muutokset maatalouspolitiikan suunnittelujärjestelmään ja tukipolitiikkaan merkitsevät suurinta muutosta Suomen EU-jäsenyyden historiassa. Valiokunta painottaa ennakkovaikuttamisen ja Suomen vaihtoehtojen huolellisen punnitsemisen merkitystä muutokseen valmistautumisessa.

Valiokunta muistuttaa, että julkinen rahoitus ja tutkimus ovat vain osa yritysten toimintaympäristöön vaikuttavia tekijöitä. Maatalous- ja elintarviketuotannon osalta myös muu EU-sääntely, kuten kilpailupolitiikka ja kauppapolitiikka, sekä sääntelytaakka vaikuttavat olennaisesti kannattavuuteen ja muihin toimintaedellytyksiin EU:ssa. Valiokunta on toistuvasti todennut, että maata-

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

louden perusongelma on heikko kannattavuus. Kannattavuuden parantaminen on ainoa kestävä ratkaisu suurimpaan osaan ruoantuotannon ongelmia. Ratkaisu maatalouden kannattavuusongelmiin löytyy markkinoilta (MmVL 14/2025 vp). Tätä taustaa vasten EU:n toimia viljelijöiden markkinavoiman ja elintarvikeketjun tasapainon parantamiseksi tulee jatkaa sekä huolehtia siitä, ettei EU:n maatalous kärsi kilpailusta matalampien tuotanto- ja markkinointivaatimusten alaisuudessa tapahtuvasta kolmasmaatuonnista.

Koheesiopolitiikka

Valtioneuvoston jatkokirjelmässä on edelleen nostettu esiin Itä-Suomen merkitys, pitkä yhteinen raja Venäjän kanssa ja Suomen poikkeuksellinen asema EU:n etulinjassa. Suomen kannassa on korostettu vakiintuneesti kansallisen osarahoituksen merkitystä koheesiopolitiikan rahoittamisessa. Suomi on koheesiopolitiikassa merkittävä nettomaksaja. Valtioneuvoston kannassa todetaan edelleen, että Itä-Suomen ulkoraja-alueille tulee kohdistaa erityisrahoitusta johtuen EU:n muuttuneesta turvallisuusympäristöstä ja sen aiheuttamista näiden alueiden vakavista sosio-ekonomisista haasteista. Kantaa ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että tulevan koheesiopolitiikan yleisissä painopisteissä tulee huomioida EU:n itäisten ulkoraja-alueiden merkittävästi muuttunut toimintaympäristö. Kokonaisturvallisuuden edistäminen nousee esiin eri osa-alueineen. Koheesiorahoituksen nykyisten varojenjakokriteerien osalta Suomi tunnistaa erityisesti harvan asutuksen merkityksen Suomen kannalta.

Valiokunnan saamissa lausunnoissa on painotettu koheesiopolitiikan merkitystä keskeisenä kasvun ja kilpailukyvyyn rahoitusvälineenä. Koheesiopolitiikan varat kohdistetaan Suomessa yritysten investointeihin, TKI-toimintaan ja osaamisen kehittämiseen. Lausuntojen mukaan panostukset koheesiopolitiikkaan tulee nähdä investointina, joka tuo BKT:n kasvua jokaista investoitua euroa kohden. Valiokunta korostaa voimakasta muutosta koko itäisen Suomen ulkoraja-alueen toimintaympäristössä. Kokonaisturvallisuuden ja elintarvikehuoltovarmuuden kannalta on välttämätöntä, että asukkaista, yritystoiminnasta ja näiden tarvitsemasta palvelujärjestelmästä, mukaan lukien tutkimus ja osaamisen kehittäminen, huolehditaan koko Suomen alueella itäisen Suomen erityiset haasteet huomioon ottaen. Itä-Suomen asuttuna pitäminen palvelee huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta.

Kilpailukyky

EU:n kilpailukykyä edistävä ja kilpailutettu rahoitus on valtioneuvoston jatkokirjelmän mukaan tarkoitus koota niin kutsuttuun eurooppalaiseen kilpailukykyrahastoon. Komission tavoitteena on, että rahastosta kohdennettaisiin jatkossakin avustuksia ja lainatakauksia eri sisällöllisten rahoitusikkunoiden kautta. Komission tavoitteena on turvata EU-rahoitus koko innovaatioketjulle, mikä voi tarkoittaa sitä, että kilpailukykyrahastosta voidaan mahdollisesti tukea myös teollisen tuotantokapasiteetin rakentamista. Valtioneuvoston kannan mukaan tutkimus-, kehitys-, ja innovaatorahoituksen osuutta kehyksessä tulee kasvattaa. Näin parannetaan Suomen nettomaksuasemaa.

Täsmennetyt Suomen kannan mukaan keskeisintä on painottaa tulevaa tutkimus- ja innovaatorahoitusta erityisesti vaiheeseen, jossa keskitytään tutkimustulosten ja innovaatioiden skaalaamiseen, hyödyntämiseen ja kaupallistamiseen. Lisäksi EU:n rahoituksella tulee vahvistaa ja kehit-

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp

tää globaalia johtajuutta kierto- ja biotaloudessa sekä biopohjaisissa ratkaisuissa. Valiokunta pitää tätä toimialansa kannalta tärkeänä kirjauksena. Kiertotalouden sekä metsätalouteen perustuvan biotalouden lisäksi Suomen vahvuudeksi on hyvä tunnistaa uuselintarvikkeet, joilla voidaan edistää kestävää kulutusta ja vastata globaalin ruokaturvan haasteisiin. Maatalouden tutkimuksessa tulee panostaa elintarvikehuoltovarmuuden edistämiseen sekä koko maatalouden tehostamiseen ja kannattavuuden parantamiseen.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 28.5.2025

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Jenna Simula ps (osittain)
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk
jäsen Tiina Elo vihr
jäsen Ritva Elomaa ps
jäsen Veronika Honkasalo vas (osittain)
jäsen Laura Huhtasaari ps
jäsen Janne Jukkola kok
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk (osittain)
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Susanna Paakkola

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp Eriävä mielipide

Eriävä mielipide

Perustelut

Valtioneuvoston EU:n monivuotista rahoituskehystä koskevat päälinjat ovat EU-budjetin tason säilyttäminen kohtuullisena välttämällä Suomen nettomaksuosuuden kasvua, kehyksen kokonaistarkastelu ja EU-rahoituksen painopisteiden priorisointi. Valtioneuvoston mukaan varoja tulisi kohdentaa nykyistä vahvemmin valittujen strategisten prioriteettien mukaisesti, ja maa- ja metsätalousvaliokunta osaltaan korostaa maatalouden strategista merkitystä. Maataloudella on strateginen merkitys paitsi ruokaturvan ja huoltovarmuuden osalta, myös ekologiseen kriisiin vastaamisessa. Näistä jälkimmäinen on suoraan yhteydessä myös maatalouden ja ruoantuotannon omien toimintaedellytysten säilymiseen.

Ilman uskottavia ja merkittävästi nykyistä isompia satsauksia luonnonsuojelun rahoitukseen ja ilmastotoimiin EU, Suomi mukaan lukien, ei pysty vastaamaan tekemiinsä luonto- ja ilmastositoumuksiin. Valiokunnan lausunnossa ei riittävästi huomioida tätä tosiasiaa. Erityisesti maatalouspolitiikan viherryttäminen tukemaan vahvemmin ilmastotyötä sekä luonnon ja vesien tilan parantamista on avainasemassa EU:n ja Suomen ympäristötyössä.

Suomen kannassa on selkeästi ilmaistu, että rahoituskehyksellä tulee jatkossakin tukea ilmastotavoitteiden ja ennallistamisasetuksen toimeenpanoa. Jotta luontokato saadaan pysäytettyä, Suomen on pidettävä tiukasti kiinni EU:n ennallistamisasetuksessa asetetuista tavoitteista, toisin kuin valiokunta lausunnossaan esittää. Ennallistamistoimenpiteiden toimeenpanolle on turvattava riittävät resurssit. Suomen tulee ajaa myös vahvaa EU:n LIFE-ohjelmarahoitusta tulevaan rahoituskehykseen kansallisen luonnonsuojelurahoituksen tueksi.

Yhdymme valtioneuvoston kantaan, jonka mukaan tutkimus-, kehitys-, ja innovaatio- ja ympäristörahituksen osuutta kehyksessä tulee kasvattaa. Emme kuitenkaan yhdy valiokunnan lausunnossa esitettyyn näkemykseen, että TKI-rahoitus tulisi kohdistaa nimenomaan maatalouden kannattavuuden parantamiseen. Kun tarkastellaan maatalouden kilpailukykyä, on huomattava, että esimerkiksi Luonnonvarakeskuksen (2024) selvityksen mukaan Suomessa kotieläintuotteiden markkinoilla ei ole merkittäviä kasvumahdollisuuksia. Suurin osa ruoka-alan kasvupotentiaalista on sen sijaan solumaataloudessa, kasviproteiineissa ja kasvimeijerituotteissa. TKI-rahoitus tulee kohdentaa tavalla, joka parhaiten tukee näiden uusien tuoteryhmien kehittämistä ja skaalaamista sekä samalla myötävaikuttaa positiivisesti EU:n ilmasto- ja ympäristötyöhön.

Lopuksi, EU:n rahoituskehyksessä tulisi katsoaksemme asettaa läpileikkaavaksi tavoitteeksi se, että hankkeet noudattavat EU:n kestävästi investointirahoituksen "ei merkittävää haittaa" -periaatetta. EU-rahoituksen uudistamisessa on otettava selkeästi nykyistä vahvempi tavoite maatalouden ilmasto- ja ympäristötoimien vahvistamiseksi.

Valiokunnan lausunto MmVL 17/2025 vp
Eriävä mielipide

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että suuri valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 28.5.2025

Veronika Honkasalo vas
Tiina Elo vihr